

DE KORHAAN

UITGAVE: VOGELWERK GROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

DE KORHAAN

Tijdschrift voor vogelstudie en waarnemingen uit het gebied tussen Eem en Vecht.

Tevens orgaan van de Vogelwerkgroep het Gooi e.o.

Redactie-adres: Laarderweg 184, Bussum.

Excursies: C. de Rooy, Rading 80, Nw. Loosdrecht, tel. 02158-1641

Overname van artikelen of gedeelten daarvan uitsluitend met toestemming van de Redactie.

Inzenden kopie: voor de 10e van elke maand.

Advertenties f 25,— per 1/6 pagina per minimaal 6 nummers.

De Vogelwerkgroep het Gooi e.o. stelt zich ten doel studie en bescherming van vogels in de ruimste zin.

Haar werkterrein wordt voornamelijk omsloten door Eem en Vecht.

Samenstelling bestuur

Voorzitter: D. A. Jonkers, Engelsjan 21, Laren, tel. 02153-7256.

Secretaresse: Mevr. R. de Wijs-Tabois, Stalpaertstraat 10, Hilversum, tel. 02150-12928.

Penningmeester: L. F. Rynja, Plaggenweg 1, Bussum.

Leden: A. Bode, Banckertlaan 87, Hilversum, tel. 02150-13950.

J. Harder, Reigerstraat 12, Hilversum.

Mevr. C. Holzenspies, Naarderstraat 170, Huizen, tel. 02152-3607.

C. de Rooy, Rading 80, Nw. Loosdrecht, tel. 02158-1641.

Dr. J. A. Smits, Burg. Lambooylaan 15, Hilversum, tel. 02150-14624.

Ch. M. Steen, Adm. de Ruyterlaan 139, Hilversum, tel. 02150-17418.

Avifauna: voorzitter: J. W. Leclercq, Berlagelaan 68, Hilversum.

secretaris: Ch. M. Steen, Adm. de Ruyterlaan 139, Hilversum,

Nestkasten: voorzitter: A. Bode, Banckertlaan 87, Hilversum.

secretaris: R. Moolenbeek, Erfgooiersstraat 597, Hilversum.

Ringonderzoek: voorzitter: K. Visser, Naarderstraat 170, Huizen.

secretaris: D. A. Jonkers, Engelsjan 21, Laren.

Zuidelijk Flevoland: voorzitter: J. L. A. Blonet, Gr. Florislaan 62, Bussum.

secretaris: J. Harder, Reigerstraat 12, Hilversum.

Voorlichting: J. Klein, Zwaardemakerstraat 12, Bussum, tel. 02159-13389.

*Lidmaatschap: f12,50 per jaar voor personen van 18 jaar en ouder. (studenten, huisgenootleden, half geld).
Op te geven bij het secretariaat. Contributie- en abonnementsbetaling overschrijven op postgiro 328587 van Alg. Bank Ned. te Hilversum, t.g.v. Vogelwerkgroep 't Gooi e.o.*

REDACTINEEL.

Een van de belangrijkste bedreigingen van de Gooise natuur is ongetwijfeld de aanleg van wegen. Bij de reconstructie van de provinciale weg Hilversum-Baarn gingen vele prachtige beuken verloren. Het Bikbergerbos is met een weg bedreigd. De Rijksweg om de noord eist veel offers. De prachtige Bussumergrindweg zal voor 2/3 deel verloren gaan als de vierbaans verbinding tussen Bussum en Hilversum tot stand komt op de plaats waar de plânologen hem hebben bedacht. Er hangt ons ook nog een Grensweg boven het hoofd. Maar Rijksweg 27 spant de kroon. Vele hectaren natuurschoon zijn aan deze weg ten offer gevallen.

En als je dan in de Gooi- en Eemlander van vrijdag 28 oktober j.l. leest dat er, als de Rijksweg Heemstede-Hilversum niet zal worden aangelegd, waar een redelijke kans voor aanwezig is, bij het Hilversums Wasmear twee viaducten te veel zijn neergezet, krijg je helemaal de kriebels. Het is mij wel duidelijk geworden dat de plânologen, belast met de aanleg van wegen, dikwijls veel te roekeloos met onze kostbare natuur omspringen. Waarom moeten er viaducten komen als het nog niet eens bekend is of de aan te sluiten weg er al dan niet zal komen? Wellicht zullen die twee nutteloze kunstwerken ertoe bijdragen dat de weg Heemstede-Hilversum met spoed zal worden aangelegd over de mooie Hoorneboegse heide. En als dat inderdaad gebeurt, voorzie ik het ergste voor het bosgebied ten zuiden en ten oosten van Hilversum. Een bosgebied waar Zwarte spechten, Bonte vliegenvangers, Bosuilen, Kuifmezen en vele andere interessante vogelsoorten voorkomen, een gebied met reeën, hermelijntjes, wezels, vossen en nog maar enkele eekhoorntjes! Wat blijft er over van het Wasmear met de bergeenden, geoorde futen, tafeleenden?

In de Gooi- en Eemlander van 12. september 1969 noemt het Gewest Gooiland het doortrekken van de Zuiderheideweg (= weg Heemstede-Hilversum) over Rijksweg 27 naar de Lage Vuursche volstrekt onaanvaardbaar. Maar op de wegenkaart die in de G & E van 25 september 1969 werd gepubliceerd staat deze doortrekking wel getekend! Thans komt de weg niet op de kaart voor, maar wie zal Rijkswaterstaat beletten hem er opnieuw op te zetten.

Er wordt veel tegen de aanleg van wegen geprotesteerd en terecht. Soms helpt dat, maar toch niet altijd. "U zult er evenwel ook begrip voor hebben, dat wij ons bij onze beslissing helaas niet alléén door de belangen van het natuurschoon hebben kunnen laten leiden", schreef Minister Lardinois mij eens. "Actie Weg met die weg, zit vol sentiment", zei burgemeester van Driel van Huizen in een nieuwjaarstoespraak over de weg door het Bikbergerbos. Dit zijn twee uitspraken van onze overheid. U zult zich wellicht met mij verwonderen als ik U zeg, dat Mr. P.v. Driel ook lid is van het bestuur van de stichting "Gooisch Natuurreservaat".

E.P. Kl.

-.-.-.-.-

GROTE AVONDEN

- 27 jan. Tezing door de heer A. Timmerman, over het onderwerp "Praktische Natuurbescherming".
- 24 febr. Vakantie-vogel-dia's van de leden. De leden, die hun vogeldia's op deze avond willen vertonen, dienen dit op te geven met vermelding van de vogelnamen aan de heer J. Klein, Zwaardemakerstraat 12 in Bussun.

EXCURSIES

Zondagmorgen 12 december a.s.: Wandelexcursie Gooilust.
Vertrek: 8.30 uur vanaf de ingang aan de Corverslaan (de kant van Hilversum).

Zondag 19 december a.s.: Wandelexcursie Einde Gooi.
Deze excursie, welke gepland was op 21 november j.l., kon wegens het slechte weer geen doorgang vinden. Vandaar dat we het deze keer opnieuw gaan proberen. Vertrek: 9.00 uur vanaf Vliegveld Hilversum.

Denkt U wel aan stevig schoeisel? Opgave niet verplicht.
Voor nadere inlichtingen: C. de Rooy, tel. 02158 - 1641.

BESTUURSMEEDEDELINGEN

De medewerkers aan de trektellingen werden hierbij uitgenodigd voor een bespreking, betreffende de uitwerking van de gegevens en suggesties voor het volgend jaar, welke wordt gehouden op 9 december a.s. in het Goois Lyceum aan de Const. Huygenslaan in Bussun, aanvang 20.00 uur. Tevens zal deze avond de broedvogelinventarisatie 1972 aan de orde worden gesteld.
Belangstellenden voor zowel trektellingen als inventarisatie zijn eveneens van harte welkom.

KONTRIBUTIEBETALING

Tijdens de buitengewone ledenvergadering van 25 nov. j.l. is besloten het bedrag van de contributie met ingang van 1 jan. 1972 te verhogen tot f. 15,- per persoon. De huisgenoot-leden betalen de helft van dit bedrag, dus f. 7,50.

Tevens werd een wijziging van art. 11 van het Huishoudelijk Reglement betreffende de contributie aangenomen.

Art. 11 luidt nu als volgt:

Leden en donateurs van 18 jaar en ouder betalen een bedrag aan contributie of donatie, vastgesteld door de Algemene Ledenvergadering op voorstel van het Bestuur. Huisgenoot-leden betalen de helft van het vastgestelde bedrag.

Hieruit volgt dat vanaf 1 jan. a.s. studenten, militairen en jeugdbonders ook het volle bedrag zullen moeten betalen.

De penningmeester verzoekt de leden reedsnu over te gaan tot de betaling van de contributie voor 1972. Zij, die reeds voor 1972 een bedrag van f. 12,50 overmaakten, worden verzocht het aanvullende bedrag van f. 2,50 over te maken.

Naast de in de omslag vermelde rekening bij de Algemene Bank Nederland in Hilversum, kunt u nu ook betalen op onze giro:

2 5 2 9 1 7 9

t.n.v. Penn.n. Vogelwerkgroep 't Gooi o.o. te Bussun.

Uit het jaarverslag over 1970 van de Stichting Gooisch Natuurreser-
vaat.

Met toestemming van de rentmeester der stichting publiceren wij hier enkele interessante gegevens uit het inmiddels verschenen jaarverslag.

Het grondgebied van de stichting is gegroeid van 1814.72.93 ha. per 31-12-69 tot 1818.15.24 ha. per 31-12-70.

Door de boswachters werden 212 konijnen en 189 houtduiven geschoten. De kokmeeuwenkolonie in het Laarder Wasmeer handhaafde zich op ca. 750 paar, maar die in het Hilversums Wasmeer breidde zich uit van 1000 tot 1250 paar. Er werden 745 jonge meeuwen geringd, waarvan 11 terugmeldingen konden worden geregistreerd. Het is niet denkbeeldig, dat de kolonie in het Hilversums Wasmeer te groot wordt. Voordat maatregelen worden overwogen wil de rentmeester eerst de invloed van de nabij te bouwen rijksweg 27 afwachten.

Er werden in het verslagjaar, mede door de leden der jeugdbonden en van de Vogelwerkgroep het Gooi, 149 vogelsoorten in het Gooi waargenomen, waaronder ook de Ooievaar.

In de verschillende terreinen van de stichting werden door de leden van onze Vogelwerkgroep 519 nestkasten gecontroleerd, waarvan er 382 bezet zijn geweest, wat neer komt op 74%. Dit kan als een goed resultaat worden beschouwd.

Hoewel niet in nestkasten kunnen als bijzondere broedgevallen worden vermeld:

een Bosuil in Bikbergen met 2 jongen, een Torenvalk in het Laarder Wasmeer met 4 jongen, een Grote Bonte Soecht in het Laarder Wasmeer en één op de Zwarte berg, resp. met 5 en 3 jongen, en een Housnip in het Dassenbos. De Wulp broedde tweemaal op de Centrale heide, waarbij jongen zijn waargenomen.

Er werden het afgelopen seizoen 24 korhoenders tegelijk waargenomen, waarvan 13 hanen en 11 hennen. Hierbij werden 7 eerste jaars en 2 tweede jaars vogels waargenomen, wat doet vermoeden dat zowel in 1969 als in 1970 een broedsel is grootgebracht.

-.---.--.

Nieuwe leden:

Hr. J. A. Reddingius, Graaf Willem de Oudelaan 22, Naarden.

Hr. N. S. Verlaat, Middenweg 63, Nederhorst den Berg.

Hr. D. Visser, Van Heemstraweg 24, Beuningen.

Mej. E. F. de Breuk, w.a. "t Lelijke Eendje", Nigtevecht.

Mw. L. Schilder-v. Capelle, Gr. Florislaan 42, Hilversum.

Verhuisd:

Hr. V. H. Hom, van Hilv. naar: Hakhorst 14, Leusden.

Hr. A. J. v. Noordwijk, van Hilv. naar: Taveernelaan 15, Bilthoven.

Hr. L. J. Stomp, van Baarn naar: De Geerenweg 51, Baarn.

Hr. J. W. Strijbis, van Bussum naar: Dr. Scheurerlaan 8, Ermelo.

Hr. J. v. d. Geld, van Bsm. naar: Dorpsstraat 352, Wormer.

Hr. B. de Vette)
Mw. de Vette) van Bussum naar: St. Janslaan 102', Bussum.

-.---.--.

Het is half zes in de morgen als ik werd gemaaid om voor de achtste-maal de nestkasten te gaan controleren in het Smitshuyzerbos van de stichting Goëisch Natuurreservaat. Met de auto rijden de heer de Later en ik naar de nieuwe rijksweg 27. In de bosrand zingt een gekraagde roodstaart en in de verte lacht een groene specht. Maar dan klinkt er opeens een veel krachtiger roep door het bos: tjuuu.. .tjuuu...tjuuu.! Een grote zwarte vogel vliegt in een golvende vlucht uit de bosrand, over de rijksweg en onder het viaduct door naar een ander bosvak. De zwarte specht! Voor mijn metgezel is het de eerste keer, dat hij deze vogel ziet. Zelf ken ik hem al enige jaren, o.a. broedend in de "Vuursche" en het Maartensdijkse bos.

We stappen uit de auto en lopen naar de Blokhut. Weer zingt een roodstaart. Verder horen we een goelgers, tuinfluiter en fitis zingen. De ladder wordt gepakt en de nestkastcontrole kan beginnen.

Eerst een koelmees en in de tweede kast een urntjeswesp. Hoewel de kasten er eigenlijk voor de vogels hangen, laten we het papierachtige nestje van deze wespesoort, dat aan de deksel van de kast is bevestigd, ongestoord. In een andere kast vinden we een paar prachtig groen-blaauwe eitjes: het legsel van een gekraagde roodstaart. Direct dienen de zorgzame ouders zich aan. Maar we lopen alweer naar de volgende kast. En dan plotseling staan we stil! Roerloos kijken we voor ons uit. Een prachtige reebok wisselt door de eiken. Even zekert hij en dan verdwijnt hij langzaam in de dekking. Boyen onze hoofden vliegen de bergeenden van en naar het Wasmeer. Onophoudelijk krijsen de meeuwen.

De nestkastcontrole wordt voortgezet. We zijn bij een kast waar een zwarte mees in zit. Gemakkelijk laat het meesje zich van het nest halen. Als de eieren geteld zijn, zetten we de vogel weer voorzichtig op het nest. Daksel dicht, hand even voor het vliegpat en de vogel blijft zitten. In de Douglass zingt een goudhantje, steeds geïnterumpd door een roodborstje. En terwijl ik zo mijn ogen door het bos laat dwalen zie ik een grote zwarte gestalte tegen een boomstam zitten.

Direkt waarschuw ik de Later: "Een zwarte specht, daar, tegen die den"! De ladder wordt neergelaid en we richten de kijkers op de specht. Hij blijkt niet alleen te zijn. Vlak bij hem zit er nog een, waarschijnlijk z'n "echtgenote". Beide vogels gaan nu op de wicken. In een grote boeg vlieren ze om ons heen om elders weer op een boom naar te strijken. Ook wij gaan een stukje verder zitten. Het is inderdaad een paartje: het mannetje met een prachtig rode schedelkap en het wijfje met alleen een rood achterhoofd. Weer vliegen ze een stukje verder en wij verplaatsen ons dus ook maar weer. Nu zijn we getuige van een indrukwekkend schouwspel. Beide spechten zitten op dezelfde boom. Telkens slaan de koppen achterover en slaan de vogels met de vleugels tegen de stam. Soms wordt er even van boom gewisseld. Maar iedere keer weer de koppen ver naar achteren. Lange tijd kijken we zo naar deze timmerlieden, totdat ze achter een begroeiing van brunnus verdwijnen. In de verte klinkt nog de roep van de groene specht, terwijl vlak achter ons het "tjick" van zijn grote bonte collega klinkt. Bijna waren we vergeten dat we met de nestkastcontrole bezig waren. De ladder wordt weer opgepakt en onze inspectietocht langs de houten vogelwoningen zet zich voort.

Op het Jeneverpad kijken we naar de boompiepers. Zwijgend gaan ze de lucht in.

Met een aflopend "tjieuw...tjieuw...tjieuw..." keren ze weer op hun boom terug.

Als we weer bij de Blokhut zijn horen we de geelgors. De ladder wordt weer opgehangen en nog lange tijd praten we over de baltsende zwarte spechten.

29 mei.

We gaan nog vroeger weg dan vorige week. Mevrouw de Wijs gaat ook mee. Als we in het bos zijn horen we de tuinfluiters, zwartkop en de fluiters zingen. Terwijl we op een stapel douglass-stammen van een kom warme koffie genieten komt er een zwarte mees vlak bij ons zitten. Hij is druk bezig een stukje wol uit elkaar te trekken. Het is bijzonder leuk dat vogels vaak zo dicht bij je komen zitten als je rustig gedraagt. Maar we hadden mevrouw de Wijs zwarte spechten beloofd en geen zwarte mezen. Als we in het gebied komen waar we ze de vorige week baltsend hebben gezien, zien en horen we aanvankelijk geen zwarte spechten. Doch we geven de moed niet op en na enige tijd wachten schalt het "truuu...truuu...truuu.." door het bos. Even later zien we de specht vliegen. De waarneming is slechts van korte duur, want spoedig vliegt hij weg. Als we een uur later bij het Jeneverpad zitten horen we de specht weer even. Ook horen we een goudvink. En dan komt boswachter Keuning er aan. Als hij ons ziet komt hij naar ons toe. Uiteraard wordt er over de zwarte specht gebabbeld. Hij beklagt zich erover dat in voorgaande jaren nesten van deze spechten door de jeugd zijn verstoord.

Hoewel ik de zwarte specht vrij regelmatig zie, blijf ik het toch een boeiende en geheimzinnige soort vinden.

Deze en nog andere waarnemingen doen wij tijdens de nestkastcontroles. We hebben daar dan ook heel wat tijd voor nodig (soms 8 uur voor 60 kasten!)

E. P. Klomp

Zwarte specht
(*Dryocopus martius*)

tek. E.P.Klomp

VERSLAG AVONDCONTROLES NESTKASTEN HILVERBEEK 1969 - 1970

Inleiding:

Dit jaar was het voor de tweede keer dat wij gedurende de wintermaanden de nestkasten 's avonds controleerden om na te gaan of er in geslagen werd. Dat de vogels graag van deze slaapruidten gebruik maken was vorig jaar al gebleken, maar we wilden nu juist eens proberen te weten te komen of het steeds dezelfde vogel is, die in een kast slaapt. Ook wilden we erachter zien te komen of de vogels, die 's winters in een kast slapen er in het voorjaar ook in gaan broeden.

Het grote probleem hierbij was, hoe de vogels onderling te herkennen. Gelukkig was de Heer Buitenhuis bereid om enige avonden met ons mee te gaan om de vogels te ringen; in totaal zijn er 's avonds ruim 20 vogels geringsd. Buiten de vogels die 's avonds geringsd werden zijn er door de Heer Buitenhuis ook overdag verscheidene mezen in Hilverbeek geringsd, maar van deze laatste categorie vonden we slechts tweemaal een koelmee 's avonds in een kast terug, terwijl het aantal geringsde exemplaren veel en veel hoger lag.

Weersinvloed:

Tijdens de controles werd steeds het weer en de temperatuur genoteerd en wanneer we deze gegevens gaan vergelijken met de aantallen slapende vogels, zien we precies het tegenovergestelde van wat we aanvankelijk verwachtten. Onze eerste gedachte was, dat met de verslechtering van de weersgesteldheid de aantallen vogels toe zou nemen in de kasten.

Het bleek echter al gauw dat dit niet waar was, er was zelfs een daling te zien. De verklaring die we hiervoor gevonden hebben is dat bij koud en ruur weer de vogels liever bij de huizen blijven en daar ook een slaapplaats vinden. Dat ons ook opviel is dat bij volle maan de bezetting groter was dan bij bewolkt weer. Onze verklaring hiervoor is dat bij volle en heldere maan de vogels beter zichtbaar zijn als ze op takken slapen en ze hierdoor eerder in een nestkast zouden gaan slapen, dan bij bewolkte hemel. Dit zijn echter slechts nog veronderstellingen.

Bij regen werd nooit gecontroleerd wegens het gevaar dat dat voor de vogels opleverde.

Op de controle van 22-11-69 was het goed weer: volle maan, licht bewolkt, matige wind en vrij warm, circa 8 à 10 graden boven nul. Op deze controle hadden we ook de grootste bezetting.

Op de controle van 3-1-70 was het ook weer goed weer; een heldere vriesnacht met twee graden vorst. Er was ook een redelijke bezetting.

Tijdens de twee volgende controles was het zwaar bewolkt en mistig met temperaturen om het vriespunt. De bezetting was maar matig.

Tijdens de controles in maart en april was het steeds wel ongeveer hetzelfde weer: 5 à 7 graden boven nul en bewolkt. Nu vallen de lage bezettingspercentages op, maar vermoedelijk spelen nu andere invloeden mee. Al de hierboven geuite veronderstellingen zijn alle nog helemaal niet zeker en de er nog uitgebreider onderzoek in de volgende jaren zullen we dan ook proberen wat meer zekerheden te verkrijgen.

De Kontroles:

In totaal werd er 9 maal gecontroleerd, hiervan was er de eerste keer nog niet in de kasten geringd, dit was de controle van 22-11-69 toen werden er 57 kasten gecontroleerd, waarvan 24 bezet waren met: 14 koolmezen, 8 pimpels, 1 grote bonte specht en 1 vogel die ontsnapte voor we konden zien wat het was. De overige controles waren op:

3-1-70: 51 kasten gecontroleerd, 17 bezet met 2 pimpels, 1 ringmus, 13 koolmezen en 1 spreeuw. Dit is 33,3% bezet.

17-1-70: 52 kasten gecontroleerd, 8 bezet met 4 koolmezen, 1 pimpel 1 grote bonte specht en 2 onbekende vogels. Dit is 15,4% bezet.

27-2-70: 44 kasten gecontroleerd, 10 bezet met 2 pimpels, 5 kool, 1 spreeuw en 1 grote bonte specht. Dit is 22,7% bezet.

14-3-70: 52 kasten gecontroleerd, 11 bezet met 10 kool en 1 spreeuw. Dit is 21,1% bezet.

20-3-70: 27 kasten gecontroleerd, 6 bezet met 3 kool, 1 pimpel en 2 grote bonte spechten. Dit is 22,2% bezet.

22-3-70: 20 kasten gecontroleerd, 4 bezet met 2 koolmezen, 1 pimpel en 1 spreeuw. Dit is 20% bezet.

30-3-70: 50 kasten gecontroleerd, 9 bezet met 6 koolmezen en 3 spreeuwen. Dit is 18% bezet.

4-4-70: 20 kasten gecontroleerd, 4 bezet met 1 spreeuw en 3 koolmezen. Dit is 20% bezet.

Resultaten:

We zullen nu laten zien wat de geringde vogels gedaan hebben vanaf het moment waarop ze geringd werden, tenminste voor zover door ons is vastgesteld.

Ringnr. S 342282	Koolmees	Op 22-11-69 geringd in kast 2 gevonden, daarna niet meer teruggezien.
Ringnr. S 342331	Koolmees	Op 3-1-70 in kast 5 gezien en daarna niet weer.
Ringnr. S 342332	Pimpel	Op 3-1-70 in kast 6 geringd en daarna niet meer teruggezien.
Ringnr. S 342333	Koolmees	Op 3-1-70 in kast 8 geringd, op 17-1 weer in 8 gevonden, op 27-2 in kast 24, op 14-3 in kast 7a en op 30-3 weer in 8.
Ringnr. S 342334	Koolmees	Op 3-1-70 in kast 24 geringd, daarna niet meer gezien.
Ringnr. S 342335	Koolmees	Op 3-1-70 in kast 25 geringd, op 17-1 in kast 24 en daarna niet meer.
Ringnr. S 342336	Pimpel	Op 3-1-70 in kast 29 geringd, op 17-1 in 28, op 27-2 in 30 en daarna niet meer.
Ringnr. S 342337	Koolmees	Op 3-1-70 in kast 30 geringd, daarna niet meer gezien.
Ringnr. S 342338	Koolmees	Op 3-1-70 in kast 32 geringd, op 14-3 in 35, op 20-3 in 36, en op 30-3 en 4-4 weer in kast 36.
Ringnr. S 342339	Koolmees	Op 3-1-70 in kast 35 geringd, op 17-1 en 14-3 in 36 teruggevonden.
Ringnr. S 342340	Ringmus	Op 3-1-70 in kast 36 geringd, dan niet meer
Ringnr. S 342341	Koolmees	Op " " 38 "
Ringnr. S 342342	Koolmees	Op " " 39 "
Ringnr. S 342343	Koolmees	Op " " 40 "
Ringnr. S 342344	Koolmees	Op " " 42 "
Ringnr. S 342345	Koolmees	Op " " 43 "
Ringnr. S 342346	Koolmees	Op " " 45 "
Ringnr. S 432918	Pimpel	Op 20-3-70 " 30 "

Ringnr. B 191123 koelmees Op 20-3-70 in kast 25 gerind, daarna op
 4-4 in 25.
 Ringnr. B 191124 koelmees Op 20-3-70 " 39 " ,dan niet meer
 Ringnr. 286775 vr.Bente Specht.
 Op 20-3-70 gerind in kast 24, daarna
 niet meer.

Van al deze vogels zijn slechts diegenen voor ons van belang, die
 meer dan één keer door ons zijn gevangen. Dit zijn er slechts 5!
 Deze vogels zijn of in dezelfde kast teruggevangen of in een nest-
 kast die er vlak bij ligt. De andere vogels zijn of op doortrek
 of zijn door onbekende oorzaak weggebleven.

Conclusie:

Gezien de nog weinig bruikbare gegevens is het nog te vroeg om
 een conclusie te trekken. Het enige wat er te zeggen valt, is
 dat er 's winters in Hilvorbek mezen zijn, die daar in nestkasten
 slapen en later weer weertrekken en dat er mezen zijn, die tot een
 vaste populatie behoren, die 's winters in kisten slapen en er in
 het voorjaar in broeden, dit laatste was bij twee koelmezen het
 geval.

De r nog uitgebreider onderzoek op langere termijn moeten er re-
 sultaten kunnen komen

P Molenbak P. Blot

-.--.-.-.-

WAARNEMINGEN BUITEN HET GOOI

Frater	20 ex.	23-11-71	tussen Mullerberg en Paapushaven
Dwergmeeuw	8 ex.	7-11-71	haven voor Blocq v.Kuffeler ¹⁾
Roodhalsfuut	2 ex.	31-10-71	Paapushaven
Sneeuwgorst	20 ex.	23-11-71	Paapushaven
Paralduiker	1 ex.	23-11-71	Paapushaven

Alle waarnemingen gedaan door W.J.R. de Wijs.

!) W.J.R. de Wijs + Mw. de Wijs + J. Keeslag.

-.--.-.-.-

ZWANEN IN HET GOOI MEER

Een groot aantal Fnebbel-, Kleine en Wilde Zwanen houdt
 momenteel verblijf in het Gooi- en Eemmeer.
 Schattingen van het aantal lopen uiteen van enkele
 honderden tot ruim duizend exemplaren.
 Verondersteld wordt, dat door de sterke verontreiniging
 van het Veluwemeer, het fonteinkruid, een belangrijke
 voedselbron voor deze zwanen, veel te lijden heeft gehad.
 Hierdoor zouden de zwanen gedwongen zijn zich te con-
 centreren in het Gooi- en Eemmeer.

-.--.-.-.-

Notitie 29

"HUISKAMER"-HOUTSNIP

Toen mijn vrouw op 26 oktober om half negen de tuindeuren opende om het ontbijtlaken uit te kloppen, vloog er plotseling een grote vogel naar binnen.

Hij botste tegen de ruit van voorkamerramen en bleef enkele ogenblikken versuft op de grond liggen.

Determinatie was niet moeilijk. Het bleek een Houtsnip te zijn. Na te zijn bijgekomen vloog hij na een paar minuten weer vrolijk de deur uit en verborg zich onder de struiken achter in de tuin.

We vragen ons af, wat een Houtsnip er toe brengt zich op te houden in een stadswijk met kleine tuinen (we wonen in de Zwaardemakerstr. te Bussum) daar hij zich toch beter thuis zal voelen in een bos en waarom hij dan bovendien nog zijn toevlucht zoekt in een bewoond huis.

J. Klein

-.--.-.-.-

Notitie 30

FUTEN

Middenzomer maakte ik een aantal foto's van vrij dichtbij van een fuut met jong. Er was een fuut, met een klein gestreept donsballetje op de rug. Nu was er echter ook een tweede fuut. Ze waren voortdurend in elkaars omgeving. Die tweede fuut was volkomen uitgegroeid, maar miste de oorpluimen en de karakterestieke "wanggordijntjes", zo kenmerkend voor de futen.

Hij zag er daardoor vreemd kaal uit en was nog net zo gestreept als het donsballetje op de rug van de andere fuut. De foto's laten dit zien.

Vraag: kan dit een jong zijn van een eerder legsel die toch bij de ouders bleef, ook nadat een volgend legsel alweer is uitgekomen en verzorgd wordt?

Een andere foto laat zien, dat het donsballetje de rug van de volgroeide fuut heeft verlaten en aandacht heeft voor de grotere broer (of zuster). Tenslotte de foto met het donsballetje prinsheerlijk varend op de rug van dit veronderstelde eerste nestjong.

Vraag: helpen dus ook futen uit een eerder legsel mee bij de opvoeding van de jongen uit latere legsels, zoals dit bij sommige andere vogels ook wel het geval is?

K. ten Haken

-.--.-.-.-

Notitie 31

NACHTFOURAGE

In de zeer vroege ochtend van 21 nov. 1971 te omstreeks 2.30 uur, zag ik in de tuin een lijsterachtige vogel lopen. De vogel bevond zich in de voortuin. Het was echter nog nacht en dientengevolge nog donker. Ik zag de vogel doordat het licht van een lantaarnpaal de tuin verlichtte. De vogel fourageerde, op het gazon, als een merel. Ik vond hem echter iets te klein voor een merel. Ik vermoed dat het een koperwiek was. Is er mogelijk meer bekend over het fourageren van vogels in de nacht(niet meegerekend de wad- en weidevogels!)?

J.v.d.Geld

STREEKPLAN EN GRENSWEG

In het septembernummer van de Korhaan beloofde ik nader te zullen terugkomen op enkele onderwerpen, die in de Kontaktraad zijn behandeld.

Met betrekking tot het streekplan kan worden meegedeeld dat de bestuurscommissies ruimtelijke ordening en natuurschoon en recreatie van het Gewest Gooiland een uitvoerig advies hebben uitgebracht inzake de partiële herziening van het streekplan voor het Gooi en de Vechtstreek. In dit advies is in ruime mate aandacht besteed aan de aanslag, die door verschillende in het plan opgenomen ontwerpwegen op de schaarse natuurgebieden wordt gepleegd en is hier tegen bezwaar gemaakt of is de noodzakelijkheid van bepaalde wegenaanleg in twijfel getrokken.

De bezwaren, die in de Kontaktraad tegen het streekplan waren geopperd, en die ook de onze waren, vonden in dit advies hun juiste vormgeving.

De Gewestraad heeft zich met het advies verenigd en het als bezwaarschrift ingediend bij het provinciaal bestuur. Van de zijde van de Kontaktraad is adhesie betuigd aan dit bezwaarschrift.

Een andere kwestie, die in de maand oktober veel aandacht heeft gehad, is de aanleg van de z.g.n. Grensweg. Deze weg is gedacht als regionale verbindingsweg tussen de te bouwen Oostermeent van Huizen met de andere Gooise woonkernen en zou worden gesitueerd westelijk van de rijksweg 27. Het bleek helaas niet mogelijk op zo korte termijn in de Kontaktraad tot een communis opinio te komen, reden waarom de vogelwerkgroep samen met de jeugd natuurbonden op de hearing te Laren op 25 oktober j.l. een eigen geluid liet horen. Ernstig bezwaar is gemaakt tegen de aanleg van een afzonderlijke verbindingsweg, terwijl de rijksweg 27 deze taak ook zou kunnen vervullen. Gepleit is voor een railverbinding, die aanleg van een weg minder noodzakelijk zou maken. Ook werd de suggestie gedaan de regionale verbindingsweg voorlopig op het tracé van de rijksweg 27 aan te leggen. Wij prijzen ons gelukkig dat onze bezwaren in brede kring blijken te leven en dat daaraan bij de hearing door velen en op velerlei wijze uiting werd gegeven.

De voorzitter van de Gewestraad zegde toe, dat allen, die vragen hebben gesteld of bezwaren naar voren hebben gebracht t.z.t. een uitvoerig antwoord zullen ontvangen. Dit moeten wij dus afwachten. Inmiddels is uit perspublicaties gebleken dat het aanvankelijk door rijkswaterstaat ingenomen standpunt dat rijksweg 27 niet voor regionaal verkeer kan worden gebruikt, toch weer niet zo onwrikbaar is gebleken en dat dit punt weer opnieuw een onderwerp van studie zal uitmaken.

Geïnteresseerden mogen worden verwezen naar de vele artikelen, die aan deze onderwerpen door de regionale pers zijn gewijd. De documentatie ligt bij mij ter inzage.

.....
J. Klein

Broedvogels op de kwekerij Jurissen in 1971

In de Korhanen 5 en 6 van deze jaargang verschenen artikelen over resp. het broedgeval van een sijs op de boomkwekerij en een broedvogel inventarisatie van het aangrenzende Laagieskamp. De heer N. Verlaet, die werkzaam is op de kwekerij, stuurde ons zijn broedvogelgegevens over het jaar 1970, voor een terreinbeschrijving verwijzen wij naar Korhaan 5.

<u>Soort</u>	<u>Aantal</u>	<u>Soort</u>	<u>Aantal</u>
1 Fazant	2	15 Tuinfluiter	3
2 Waterhoen	1	16 Grasmus	1
3 Meerkoot (in sloot langs kwekerij)	1	17 Braamsluiper	1
4 Kievit (op weiland naast kwekerij)	2	18 Vitis	4
5 Houtduif	2	19 Tjiftjaf	3
6 Koekoek	1	20 Goudhaantje	1
7 Boerenzwaluw	3	(vermoedelijk broedgeval, wel geregeld zang gehoord, mest niet gevonden.)	
8 Graspieper	1	21 Koolmees	1
9 Winterkoning	7	22 Staartmees	2
10 Hegeemus	9	23 Groenling	12
11 Grote lijster	1	24 Vink	2
12 Merel	13	25 Sijs	1
13 Roodborst	1	26 Kneu	20-22
14 Zwartkop	2	27 Huismus	2
		28 Spreeuw	2

Aantal soorten op kwekerij : 26
 Totaal aantal paren op kwekerij : 99
 Dichtheid : 19,8 paar per ha.

Lijst van sinds september 1967 waargenomen vogelsoorten op boomkwekerij Jurissen.

Fuut (<i>Podiceps cristatus</i>)	Sperwer (<i>Accipiter nisus</i>), wintergast
Dodaars (<i>Podiceps ruficollis</i>)	Rode Wouw (<i>Milvus milvus</i> - Bruine Kiekendief (<i>Circus aeruginosus</i>)
Aalscholver (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	Boomvalk (<i>Falco subbuteo</i>)
Blauwe Reiger (<i>Ardea cinerea</i>)	Torenvalk (<i>Falco tinnunculus</i>)
Purperreiger (<i>Ardea purpurea</i>)	Fazant (<i>Phasianus colchicus</i>), broedvogel
Woudaapje (<i>Ixobrychus minutus</i>)	Waterreul (<i>Rallus aquaticus</i>)
Roerdomp (<i>Bataurus stellaris</i>)	Waterhoen (<i>Gallinula chloro- pus</i>), broedvogel
Coievaar (<i>Ciconia ciconia</i>)	Meerkoot (<i>Fulica atra</i>) broedvogel
Lepelaar (<i>Platalea leucorodia</i>)	Scholekster (<i>Haematopus ostra- legus</i>)
Wilde eend (<i>Anas platyrhynchos</i>) broedvogel.	Kievit (<i>Vanellus vanellus</i>)
Wintertaling (<i>Anas crecca</i>)	Watersnip (<i>Gallinago gallinago</i>)
Zomertaling (<i>Anas querquedula</i>)	Wulp (<i>Numenius arquata</i>)
Smient (<i>Anas penelope</i>)	Grutto (<i>Limosa limosa</i>)
Pijlstaart (<i>Anas acuta</i>)	Overloper (<i>Tringa hypoleucos</i>)
Slobeend (<i>Anas clypeata</i>)	Kluut (<i>Recurvirostra avosetta</i>)
Kuifeend (<i>Aythya fuligula</i>)	
Nonnetje (<i>Mergus albellus</i>)	
Grauwe Gans (<i>Anser anser</i>)	
Kolgans (<i>Anser albifrons</i>)	
Knobbelzwaan (<i>Cygnus olor</i>)	
Buizerd (<i>Buteo buteo</i>)	

- Grote Zantelmeeuw (*Larus marinus*)
 Zilvermeeuw (*Larus argentus*)
 Rokmeeuw (*Larus ridibundus*)
 Visdiefje (*Sterna hirundo*)
 Houtduif (*Columba palumbus*),
 broedvogel
 Tortelduif (*Streptopelia turtur*) broedvogel.
 Turkse Tortel (*Streptopelia decaocto*)
 Koekoek (*Cuculus canorus*)
 Gierzwaluw (*Apus apus*)
 IJsvogel (*Alcedo atthis*)
 Groene specht (*Picus viridis*)
 Grote bonte specht (*Dendrocopos major*)
 Kuiflauwerik (*Galerida cristata*)
 Veldlauwerik (*Alauda arvensis*)
 Boerenzwaluw (*Hirundo rustica*)
 broedvogel
 Boempieper (*Anthus trivialis*)
 Graspieper (*Anthus pratensis*)
 broedvogel
 Gele kwikstaart (*Actacilla flava*)
 Klapdekster (*Lanius excubitor*)
 Nestvogel (*Bombycilla garrulus*)
 Winterkoning (*Troglodytes troglodytes*) broedvogel
 Heugrennis (*Prunella modularis*)
 broedvogel
 Kramsvogel (*Turdus pilaris*)
 Zanglijster (*Turdus philomelos*)
 broedvogel
 Koperwiek (*Turdus pilaris*)
 Boflijster (*Turdus torquatus*)
 Merel (*Turdus merula*)
 Gekraaide roodstaart (*Phoenicurus phoenicurus*)
 Roodborst (*Erithacus rubecula*)
 broedvogel
 Snor (*Locustella luscinioides*)
 Kleine karekiet (*Acrocephalus scirpaceus*)
 Tuinfluiter (*Sylvia borin*)
 broedvogel.
 Braasluiper (*Sylvia curruca*)
 broedvogel
 Fitis (*Phylloscopus trochilus*)
 broedvogel
 Eijftjaf (*Phylloscopus collybita*)
 broedvogel
 Goudhaantje (*Regulus regulus*)
 Vuurpauzehaantje (*Regulus ignicapillus*)
 Koolmees (*Parus major*) broedvogel
 Pimpelmees (*Parus caeruleus*)
 broedvogel
 Zwarte mees (*Parus ater*)
 Kuifmees (*Parus cristatus*)
 Glanskopmees (*Parus palustris*)
 Matkopmees (*Parus montanus*)
 Steartmees (*Aegithalos caudatus*)
 broedvogel
 Boomkruiper (*Certhia brachyactyla*)
 Boomklever (*Sitta europaea*)
 Geelgors (*Emberiza citrinella*)
 Rietgors (*Emberiza schoeniclus*)
 Aalwink (*Coccothraustes coccothraustes*)
 Groenling (*Chloris chloris*)
 broedvogel
 Sijs (*Carduelis spinus*) broed-
 roval in 1971, talrijke
 wintergast
 Kneu (*Carduelis cannabina*)
 broedvogel
 Sarmsijs (*Carduelis flammea*)
 Europese kanarie (*Serinus serinus*)
 Goudvink (*Pyrrhula pyrrhula*)
 kruisbek (*Loxia curvirostra*)
 Vink (*Fringilla coelebs*)
 broedvogel
 Keep (*Fringilla montifringilla*)
 huismus (*Passer domesticus*)
 broedvogel
 Pinemus (*Passer montanus*)
 Spreeuw (*Sturnus vulgaris*)
 broedvogel
 Widelwaal (*Oriolus oriolus*)
 Zwarte kraai (*Corvus corone*)
 Bonte kraai (*Corvus cornix*)
 Roek (*Corvus frugilegus*)
 Kruw (*Corvus monedula*)
 Ekster (*Pica pica*)
 Notekraker (*Nucifraga caryocatactus*)
 Vlaamse Gaai (*Garrulus glandarius*)
 Grote lijster (*Turdus viscivorus*)

Gooikustcommissie

Op de laatste vergadering van de commissie Z. Flevoland werd voorgesteld om een "Gooikustcommissie" te vormen.

Deze commissie zal zich moeten bezighouden met het tellen van de (water)vogels langs de oude IJsselmeerkust tussen Eem en Vecht. Vooral het raject tussen de Eem en de brug bij Muiderberg is van groot belang, mede i. v. m. de wakkelijksse tellingen langs de Gooimeerdijk, die reeds enkele jaren door de commissie Z. Flevoland uitgevoerd werden.

Indien U belangstelling hebt, om aan deze werkzaamheden mee te doen, neemt U dan contact op met:

de heer P.L. Ploeger, van 't Hoffweg 25, Bussum. tel. 02159-19179.

Als hiervoor voldoende belangstelling blijkt te zijn, kan wellicht met een nieuw onderzoek begonnen worden!

Commissie Zuidelijk Flevoland

Nog ieder wekend wordt er langs de Gooimeerdijk door de leden van deze commissie geteld.

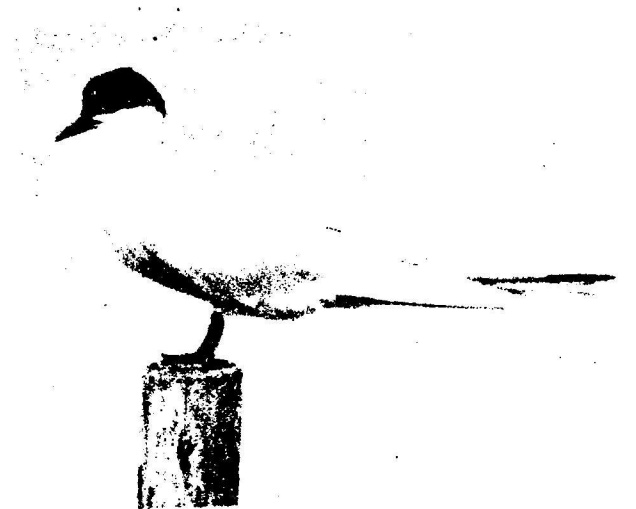
Zoals bekend is, hebben de tellers er geen bezwaar tegen als U ook eens mee wilt. Eén telefoontje naar de betreffende teller is vaak al voldoende.

Hieronder het telschema voor de komende periode:

4-12-71 : Dwars	8-1-72 : Ploeger
11-12-71 : Ploeger	16-1-72 : Bos
18-12-71 : Bos	22-1-72 : Blonnet
25-12-71 : v. Dijk	29-1-72 : Wurster
1-1-72 : Wurster	

De adressen vindt U in de ledenlijst.

J. Harder

Visdief
(Sterna hirundo)

Vangst van een Cetti's zanger (Cettia cetti)

Op 16 oktober 1971 waren D.A. Jonkers, Mw.T. Jonkers-Kemper, J. Harder en ondergetekende bezig vogels te vangen voor vogeltrek-onderzoek. De netten stonden, langs de Oostvordersdijk in Z.-Flevoland ter hoogte van km. paal 9.2., in het riet en in de langs de dijk aanwezige wilgenbosjes. Bij het controleren van de netten ontdekten wij in de netten een vogel, die wij in eerste instantie uitmaakten voor een snor. Toen de vogel echter uit het net gemaal werd, vond iedereen hem iets te klein voor een snor. Ook had de vogel een zeer duidelijke oogstreep.

Bij nadere determinatie bleek dat de gevangen vogel een Cetti's zanger moest zijn. Van de vogel werd een uiterlijk-beschrijving gemaakt, die later volkomen gelijk bleek aan de beschrijving in o.a. Vogelgids en Vogeltrekstations "handkenmerken". De vogel werd gemeten en op de gevoelige plaats vastgelegd.

Voorzover mij bekend werd een week vóór onze vangst ook een Cetti's zanger gevangen in Z.-Flevoland. De mogelijkheid van broeden lijkt niet uitgesloten. De biotoop is zeer geschikt voor deze vogel.

J.v.d. Geld

PESTVOGELS

Naar aanleiding van mijn verzoek in de Korhaan van oktober j.l. heb ik diverse meldingen ontvangen, die ik hieronder laat volgen.

De eer van de eerste melding komt toe aan Mej.N. van Donkersgoed. Op 15 november werden door deze waarneemster 5 exemplaren gezien in een boom aan de 's Gravesandelaan in Hilversum. De heer Ch. Steen deelde mij op 23 november mee dat hij één Pestvogel had waargenomen aan de Bonnikestraat te Hilversum. Op 25 november werd mij meegedeeld dat de vogel nog steeds in de Bonnikestraat vertoefde.

Eveneens in de Bonnikestraat signaleerde de heer W.J.R. de Wijs een viertal exemplaren in een boom (26 november).

Zaterdag 27 november zag ik daar VIJF (adulte) mannetjes, welke bijzonder tam en zeer luidruchtig waren.

Dezelfde dag meldde de heer J.L. Bos twee Pestvogels nabij de Openbare Leeszaal aan de Generaal de la Rey laan te Bussum. Deze waren echter niet erg spraakzaam en bleven op een veilige hoogte zitten.

Een inspectie van het struikgewas rond het Bussumse Sportpark leverde nog eens 7 exemplaren op, die zich ophielden in een berk aan de Abraham Kuyperlaan. Dit troepje bleek zondag 28 november te zijn aangegroeid tot tien exemplaren.

Ook uit Friesland komen waarnemingen van Pestvogels. Zo werden in Grouw één en in de nabijheid van het vliegveld Leeuwarden 5 exemplaren gezien (med. heer Bos).

L.F. Rijnja

NESTKASTENVERSLAG HILVERBEEK 1970.

A.

Terrein : Hilverbeek.
 Eigenaar : Natuurmonumenten.
 Gemeente : 's-Graveland.
 Toegangsbeb.: Alleen voor leden op wegen en paden.
 Ligging : Tussen Hilversum en 's-Graveland.
 Grootte : 75 ha.
 Landschap : Zie handboek Natuurmonumenten.

B.

Dit jaar is het aantal kasten weer iets groter geworden. In totaal hangen er nu 62 nestkasten (59 in 1969): 26 mezenkasten (25 in 69), 20 selektieve kasten, 3 conservenblikjes, 2 super-selektieve kasten, 2 vliegenvangerskasten, 1 spechtkast, 1 boomkleverskast, 3 roodstaartkasten, 2 grote uilenkasten, 1 torenvalkkast, 1 steenuilenkast.

Vanaf 11 april werd er wekelijks gecontroleerd met de N.J.N. afd. Hilversum of partikulier.

Hoogte: De meeste kasten hangen op een hoogte van 2 tot 4 meter (met uitzondering van de torenvalkkast, welke op ongeveer 6 meter hoogte hangt en 2 mezenkasten, welke op een hoogte van 1 meter hangen).

De onderlinge afstand varieert van 5 tot 50 meter (afhankelijk van het bostype).

C.

Overzicht:

De tussen haakjes geplaatste cijfers geven de resultaten van respectievelijk 1969 en 1968 aan.

Soort	1ste broedsel	2e broedsel	tot. aantal broedsels
Koolmees	11(17)(24)	--(5)(3)	11(21)(27)
Pimpelmees	11(9)(3)	2(4)(-)	13(13)(3)
Glanskopmees	3(1)(-)	--(-)(-)	3(1)(-)
Zwarte mees	1(-)(-)	1(1)(-)	2(1)(-)
Spreeuw	6(2)(2)	--(4)(-)	6(6)(2)
Gekr. Roodstaart	2(-)(-)	1(1)(-)	3(1)(-)
Roodborst	-(-)(-)	--(-)(-)	-(-)(-)
Ringmus	2(-)(-)	2(-)(-)	4(-)(-)
Boomklever	1(-)(-)	--(-)(-)	1(-)(-)
Holenduif	2(1)(1)	2(2)(1)	6(3)(2)
Bonte vliegenvanger	-(-)(1)	--(-)(-)	-(-)(1)

In 1970 zijn er van de holenduif 2 derde broedsels geweest. Hierdoor wordt het totaal aantal broedsels van deze soort 6.

Aantal broedpogingen:

Spreeuw 2
 Gekr. Roodstaart 1
 Onbekend 3

Opm.:

Onder een broedpoging verstaan wij: een compleet of bijna compleet nest van een vogel waarin geen eieren zijn gelegd.

Eerste ei data van de 1e broedsels.

Soort	Vroegste datum	Gemiddelde datum
Koolmees	30-4 (22-4) (18-4)	4-5 (28-4) (23-4)
Pimpelmees	28-4 (16-4) (21-4)	5-5 (22-4) (23-4)
Glanskopmees	1-5 (22-4) (--)	2-5 (--) (--)
Zwarte mees	25-4 (--) (--)	- (--) (--)
Spreeuw	29-4 (23-4) (19-4)	5-5 (27-4) (19-4)
Gekr. Roodstaart	4-5 (--) (--)	5-5 (--) (--)
Roodborst	- (21-4) (--)	- (--) (--)
Ringmus	11-5 (--) (--)	11-5 (--) (--)
Boomklever	7-5 (--) (--)	- (--) (--)
Holenduif	22-4 (29-4) (--)	3-5 (--) (--)
Bonte vliegenvanger	- (--) (9-5)	- (--) (--)

Aantal eieren en jongen van het 1e broedsel.

Soort	Aantal ei	Aantal juv.	Aantal uitgevlogen juv.
Koolmees	94 (135) (177)	84	81 (84) (137)
Pimpelmees	115 (112) (29)	90	89 (95) (28)
Glanskopmees	25 (8) (--)	17	17 (8) (--)
Zwarte mees	8 (--) (--)	7	7 (--) (--)
Spreeuw	24 (11) (8)	24	19 (6) (4)
Gekr. Roodstaart	12 (--) (--)	6	6 (--) (--)
Roodborst	- (6) (--)	-	- (5) (--)
Ringmus	11 (--) (--)	8	8 (--) (--)
Boomklever	7 (--) (--)	7	7 (--) (--)
Holenduif	4 (1) (?)	3	3 (1) (?)
Bonte Vliegenvanger	- (--) (6)	-	- (--) (6)

Aantal eieren en jongen van het 2e broedsel.

Soort	Aantal ei	Aantal juv.	Aantal uitgevlogen juv.
Koolmees	- (41) (20)	-	- (27) (8)
Pimpelmees	13 (30) (--)	13	13 (16) (--)
Zwarte mees	8 (6) (--)	-	- (6) (--)
Gekr. Roodstaart	5 (?) (--)	5	5 (?) (--)
Spreeuw	- (17) (--)	-	- (9) (--)
Holenduif	4 (?) (?)	4	4 (3) (?)
Ringmus	11 (--) (--)	7	7 (--) (--)

Gemiddelde legselgrootte en aantal jongen van het 1e broedsel.

Soort	Aantal ei	Aantal juv.	Aantal uitgevl. juv.
Koolmees	8,5 (7,8) (8,0)	7,6	7,4 (4,9) (5,6)
Pimpelmees	10,5 (12,4) (9,7)	8,2	8,1 (10,5) (9,3)
Glanskopmees	8,3 (8,0) (--)	5,6	5,6 (8,0) (--)
Zwarte mees	8,0 (--) (--)	7,0	7,0 (--) (--)
Spreeuw	4,0 (5,5) (4,0)	4,0	3,2 (3,0) (2,0)
Gekr. Roodstaart	6,0 (--) (--)	3,0	3,0 (--) (--)
Roodborst	- (6,0) (--)	-	- (5,0) (--)
Ringmus	5,5 (--) (--)	4,0	4,0 (--) (--)
Boomklever	7,0 (--) (--)	7,0	7,0 (--) (--)
Holenduif	2,0 (1,0) (?)	1,5	1,5 (1,0) (?)
Bonte Vliegenvanger	- (--) (6,0)	-	- (--) (6,0)

Opm.:

De jongen van glanskopmees, zwarte mees, gekraagde roodstaart, boomklever, ringmus en holenduif zijn dit jaar door de heer Buitenhuis geringd.

Gemiddelde legselgrootte en aantal jongen van het 2e broedsel.

Soort	Aantal ei	Aantal juv.	Aantal uitgevlogen juv.
Koolmees	- (8,2)	-	- (5,4)
Pimpelmees	6,5 (7,5)	6,5	6,5 (4,0)
Zwarte mees	8,0 (6,0)	-	- (6,0)
Gekr. Roodstaart	5,0 (?)	5,0	5,0 (?)
Spreeuw	- (4,2)	-	- (2,2)
Holenduif	2,0 (2,0)	2,0	2,0 (1,5)
Ringmus	5,5 (-)	5,5	3,5 (-)

Gerevens uit 1968 worden bij het tweede broedsel niet vermeld.

H lenduif: Tweemaal een 3e broedsel met totaal 4 eieren en 4 uitgevlogen jongen.

D.

Opmerkingen en bijzonderheden:

In een uilenkast werd verschillende malen in het voorjaar een bosuil gezien. Ook de resten van een zanglijster vonden wij in deze kast. Van de in de winter door de heer Buitenhuis geringde vogels hebben twee vrouwtjes koolmezen ook op het terrein in nestkastjes gebroed (nr. S 342282 en B 191121).

Dit jaar troffen wij eveneens een wespennest in een der kasten aan. De resultaten met de super-slektieve kasten zijn slecht. De selektieve kasten zijn daarentegen zeer bruikbaar gebleken. De zwarte mees, de drie paar glanskoppen en vele pimpelmezen maakten dankbaar gebruik (zie in de tabel de toename van deze soorten) van deze kasten.

Ook de roodstaartkasten doen het goed. Van de 3 kasten werden er 2 bezet.

Tijdens het schoonmaken van enkele kasten troffen wij op 1-8-1970 en op 22-8-1970 in een der selektieve kasten een dwergvleermuis aan. (pipistrellus pipistrellus)

P. Slot en R. Molenbeek.

NESTKASTEN

Willen de controleurs, die hun gegevens van 1970(!) en 1971 nog niet hebben opgestuurd, dit zo snel mogelijk doen.

Voor het komende nestkastenseizoen zijn nog enkele controleurs nodig. Heeft u belangstelling?

De Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie zoekt een LICHTE, + 3 meter lange ladder. Dit voor de controle van hun nestkasten in het Cronbos. Graag een berichtje naar P.Slot, Verschurestraat 118, Hilversum, tel. 52270.

Nestkastsecretaris,
R.Moolenbeek
Erfgooiersstraat 597
Hilversum

Trekvogels à la crème

De Knipselkrant is een uitgave van de Voorlichtingsdienst van het ministerie van CRM, verschijnt dagelijks en is samengesteld uit artikelen - zonder één woord ministerieel commentaar - geknipt uit andere bladen. De Knipselkrant heeft dus eigenlijk geen eigen stem. Alleen de keuze van de artikelen houdt het geheel boeiend en een compliment voor de overheid, waar deze juist dát dagelijks samenvat, wat zij de moeite van het signaleren waard vindt. Een overheidsidee dat navolging verdient! Grote dagbladen zouden er zeker goed aan doen dit soort all round informatie aan hun eigen nieuws toe te voegen, te meer, daar maar weinigen er toe komen meer dan één of twee dagbladen te lezen. Zo wil ik een paar uitspringers uit deze Knipselkrant de lezers niet onthouden.

"HET VADERLAND" - 7 september 1971.

Trekvogels à la crème

Ondanks de vorig jaar tussen Nederland, België en Luxemburg gesloten overeenkomst inzake de jacht en de vogelbescherming, dreigen deze maand en de volgende weer miljoenen trekvogeltjes het slachtoffer te worden van Belgische leveranciers van gastronomisch genot. Wanneer het niet mocht lukken nog voordien effectieve bescherming te bereiken, moet volgens het liberale Kamerlid Tuynman de Nederlandse regering "stappen doen bij haar Belgische collega's"

Hoe, heeft de vrassteller niet aan. Hoe is ook een beetje moeilijk voor te stellen. Zelfs de Belgische vogelbeschermers hebben nog zeer onlaars verklaard, dat een vangverbod "vermoedelijk sociaal onhaalbaar is", en wat moet men dan als buitenlander doen?

Het streven is schoon, maar het sneven van de vogeltjes zal wel doorgaan. De Belg is klaarblijkelijk in dit opzicht "a-sociaal".

Aldus dit knipsel van ons ministerie van CRM uit "Het Vaderland".

Wat commentaar

Het is verheugend dat onze overheid dit bericht is opgevallen; dat zij dit in haar orgaan nog eens wil signaleren en dat het liberale Kamerlid Tuynman tenminste een poging deed om onze regering aan te sporen "stappen te doen bij haar Belgische collega's".

Het commentaar van Het Vaderland hierop verdient wel enige aanvulling. Indien gesteld wordt, dat het Kamerlid verzuimde aan te geven hoe de regering deze stappen zou moeten doen, lijkt me dit niet helemaal juist. Men baseert deze verklaring dan alleen op het feit, dat zelfs de Belgische vogelbeschermers een vangverbod vermoedelijk sociaal onhaalbaar achten en wat moet men dan als buitenlander doen, aldus Het Vaderland.

Ligt dit nu werkelijk zo?

Natuurlijk is het duidelijk, dat er aan al deze vogelmoorden een stuk tralitie en "business" vast zit. En dat een Belgisch politicus zich wellicht tienmaal zal bedenken - alleen al wegens opportunistische gronden - alvorens zijn handen in een wespennest te steken. Maar dat is dan niet onze zorg, maar die van België. Juist een veel grotere en toenemende druk van het buitenland zal het de Belgen moeten doen inzien, dat het niet meer zo kan.

Dat ook hier de wereld aan het veranderen is en men de klok niet stil kan laten staan. Dat in elk land wel onregelmatigheden plaatsvinden tegen de vogelstand, maar dat historisch gegroeide excessen zoals in België - en nog wel een paar landen in Europa - niet meer passen in het Europa, waarin men zo druk bezig is de natuur geen geweld meer aan te doen.

Wat heeft het voor zin op Benelux-niveau een overeenkomst te sluiten inzake de jacht en vogelbescherming, als één van de landen, ondanks de handtekeningen, er een lachertje van maakt? Of zijn die landen, die het wel anders willen - ook nog in hun eigen land - niet helemaal serieus te nemen?

Dit zijn toch echt wel een paar vragen, die we de Belgen mogen voorleggen. Omdat alleen de druk van het buitenland het de Belgen duidelijk kan maken, dat zij zich nog altijd op dit punt in een onsmakelijke uitzonderingspositie bevinden. Daarom waardering van het Kamerlid Tuynman, die een weg gewezen heeft om dat te bereiken, waartoe de Belgen, van binnen uit, zelf blijkbaar niet in staat zijn.

Tenslotte uit diezelfde Knipselkrant van ons ministerie van CRM:
"PROVINCIALE ZEEUWSE COURANT" - 5 oktober 1971

PROTEST UIT ZEELAND TEGEN VOGELVANGST

HULST. - Enkele duizenden Zeeuwen hebben schriftelijk geprotesteerd tegen het uitmoorden van 20.000.000 trekvogels per jaar door de Belgische vogelvallers. De diertjes prijken onder meer op de menu's in restaurants. De Hulser vogelwacht "De Stelkluit" nam voor Zeeland de protesten in ontvangst. Afgelopen maandag zijn zo'n 80.000 protesten uit Nederland aan de Belgische regering overhandigd. Daarbij waren er enkele duizenden uit Zeeland.

"De reactie is overweldigend geweest", aldus de voorzitter G.M. Sponselee van de vogelwacht "De Stelkluit" uit Oost-Zeeuws-Vlaanderen. De bedoeling van die actie was, dat de jongeren in enkele woorden hun afkeuring lieten blijken van de Belgische vogelslachting. Een groot aantal scholen uit Hulst en omgeving heeft aan de actie meegedaan. Verder kwamen er uit overig Zeeland duizenden reacties. Ook andere vogelwachten ontvingen protesten. De 80.000 afkeurende briefjes zijn zaterdag in Utrecht verzameld en maandag aangeboden aan een vertegenwoordiger van de Belgische overheid. Dat gebeurde in Brussel. Al eerder hebben Nederlandse vogelliefhebbers tegen de moordpartij onder de trekvogels geprotesteerd. Indertijd werden er 40.000 handtekeningen verzameld."

Aldus dit knipsel uit het voorlichtingsorgaan van ons ministerie van CRM. Met dank aan onze overheid, die tenminste door de keuze van dit soort publicaties een waardige bijdrage heeft geleverd tot verandering van de Europese publieke opinie inzake vogelbescherming. De goede weg is ingeslagen.

K. ten Haken

-.--.-.-.-.-.-

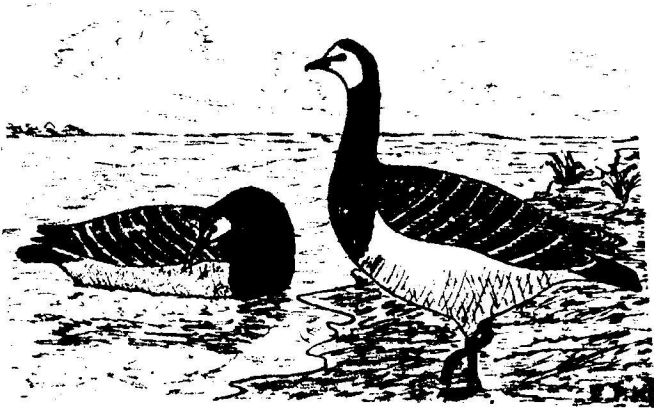
W A T E R W I L D T E L L I N G

Het Rijksinstituut voor Natuurbeheer(R.I.N.) zal half jan.1972 wederom een midwintertelling organiseren, waaraan ook de commissie Zuidelijk Flevoland van de Vogelwerkgroep steeds meewerkte.

Naast de wekelijkse routine-tellingen(traject Muiderberg-brug - eiland Eemmond) zouden wij gaarne verdere gegevens verstrekken voor andere trajecten van Zuidelijk Flevoland (eventueel daarbuiten).

Zij, die toch regelmatig waarnemen en/of bereid zijn dit ter gelegenheid van de midwintertelling te doen, gelieven zich in verbinding te stellen met:

F.Kok - Anne Franklaan 52 - Bussum - tel. 30471

Brandganzen
(Branta leucopsis)

tek.E.P.Klomp

DE AVIFAUNA VAN MIDDEN-NEDERLAND

Eindelijk is het dan zover. Bijgevoegd in deze Korhaan vindt U een exemplaar van de folder + bestelkaart.

Als lid van de Vogelwerkgroep kunt u in het bezit komen van dit fantastische werk voor de ledenprijs van f. 35,-- per stuk. Mits u de bestelkaart VOOR 15 december a.s. zendt of bezorgt bij de heer D.A.Jenkens, Engelsjan 21 in Laren(NH).

Dit aanbod voor de leden van de Vogelwerkgroep geldt slechts tot 15 december. Na deze datum is het boek slechts via de boekhandel à f. 45,-- verkrijgbaar.

Roodhalsfuut	4 ex.	23-11-71	Muilerberg	W.J.R.de Wijs
Geoorde fuut	2 ex.	9-10-71	Laarder Wasmeer	D.A.Jonkers
Dodaars	2 ex.	24-10-71	Laarder Wasmeer	D.A.Jonkers
Kleine zwaan	300 ex.	24-10-71	Gooimeer(Huizen-Nrd)	L.F.Rijnja
Waterral	1 ex.	26- 9-71	Zanddijk	F.Rijnja/P.Vos
	2 ex.	9-10-71	Laarder Wasmeer	D.A.Jonkers
Porceleinhoen	1 ex.	12- 9-71	Zanddijk	ten Haken/F.R.
	1 ex.	18- 9-71	Engelsjan,Lar.overvl.	D.A.Jonkers
	1 ex.	26- 9-71	Zanddijk	Fr.Rijnja/P.Vos
Ruigpootbuijz.	1 ex.	9-10-71	Huizer Meent	S.H.Poelstra
Buizerd	1 ex.	29- 9-71	Muilerberg	F.Rijnja
	1 ex.	9-10-71	Egelshoek	L.Rijnja/K.Verveort
	3 ex.	6-11-71	Groenveld	W.J.R.de Wijs ea.
Sperwer	1 ex.	13- 9-71	Engelsjan,Lar.overvl.	D.Jonkers
Br.Kiekend.	1 ex.	12- 9-71	Zanddijk	ten Haken/F.R.
	1 ♀	25- 9-71	Oversch.polder,Mdberg	D.Jonkers
Goudplevier	50 ex.	26- 9-71	Bempolder	F.Rijnja/P.Vos
Houtsnip	1 ex.	24-10-71	Groenveld	J.W.Leclercq
	1 ex.	11-11-71	Bosw.de Vuursche	J.W.Leclercq
Regenwulp	3 ex.	12- 9-71	Zanddijk	ten Haken/F.R.
Witgatje	1 ex.	23-10-71	Laarder Wasmeer	D.A.Jonkers
Bosuil	broedgev.zomer	71	De Beek, Naarden	fam.Opdam
	1 ex.	14- 4-71	nabij NCRV-studio(dood)	J.v.d.Ley
	1 ex.	25- 4-71	Engelsjan,Laren	D.A.Jonkers
IJsvogel	1 ex.	24-10-71	Laegieskamp	L.F.Rijnja
Kl.b.Specht	1 ex.	2-10-71	Einde Gooi	D.A.Jonkers
Zwarte specht	1 ex.	2-10-71	Einde Gooi	D.A.Jonkers
	1 ex.	24-10-71	Laarder Wasmeer	D.A.Jonkers
Kuifleeuwerik	1 ex.	3-10-71	Ant.Fokkersbr.Hilv.	L.F.Rijnja
Wielewaal	1 ex.	21- 6-71	De Beek, Naarden	fam.Opdam
Winterkoning	1 ex.	18-10-71	Nieuwbouw Bsm-Zuid	fam.t.Haken
Boonklever	3 broedgev.zomer	71	De Beek,Naarden	fam.Opdam
Nachtegaal	broedgev. zomer	71	Cervversbos	J.v.d.Ley
Kramsvogel	2 ex.	12- 9-71	Zanddijk	t.Haken/F.R.
	1 ex.	26- 9-71	Zanddijk	F.Rijnja/P.Vos
	3 ex.	3-10-71	Zanddijk	F.Rijnja/P.VOS
Beflijster	1 ex.	12- 9-71	Zanddijk	t.Haken/F.R.
Gierzwaluw	1 ex.	21- 9-71	A'damsstr.w.Nrd.	Fr.Rijnja
Waterrietz.	3 ex.	12- 9-71	Zanddijk	t.Haken/F.R.
	2 ex.	26- 9-71	Zanddijk	F.Rijnja/P.Vos
Gr.Vliegenv.	1 ex.	2-10-71	Tienhovens kanaal	D.A.Jonkers
Baardmannetje	31 ex.	3-10-71	Zanddijk	F.Rijnja/P.Vos
Klapekster	1 ex.	30-10-71	Emmes Noord	S.H.Poelstra
Goudvink	2 ex.	25- 3-71	Grens Cervversbos,Hilv.	J.v.d.Ley
	1 ex.	2-10-71	Einde Gooi	D.A.Jonkers
	2 ex.	2-10-71	Tienhovens kanaal	D.A.Jonkers
	4 ex.	9-10-71	Laarder Wasmeer	D.A.Jonkers
	7 ex.	27-11-71	Abr.Kuyperl.Bussum	Fr.Rijnja
Appelvink	1 ex.	17- 7-71	De Beek, Naarden	fam.Opdam
Barmsijs	2 ex.	24-10-71	Laarder Wasmeer	D.A.Jonkers
Putter	1 ex.	24-10-71	Laarder Wasmeer	D.A.Jonkers
Sijs	1 ♂	3-10-71	Crailosebrug	L.F.Rijnja
	4 ex.	9-10-71	Laarder Wasmeer	D.A.Jonkers
	37 ex.	9-10-71	Laegieskamp	L.F.Rijnja

Op de nieuwe witte waarnemingskaarten staat bij een gedeelte op de achterkant niet vermeld aan wie U de kaart dient te zenden. U dient deze kaarten, evenals de vorigen, te zenden aan: J.v.d.Geld - Lange Heul 59 - Bussum.

OP DE DREMPEL.....

... van het nieuwe jaar is het een goede gewoonte de balans op te maken van het "anni praeteriti" en het maken van goede voornemens voor het komende.

Nu is het maken van goede voornemens een mooi ding. Het realiseren ervan is iets anders. En daarom is het prettig te constateren dat er beweging is gekomen in onze V.W.G. Langzamerhand zijn we op weg om van de kleine groep van zwegers van welser, een echte werkgroep te worden. En met z'n tweehonderden kunnen we dat ook. Er moet immers nog zo veel gedaan worden.

1971 was voor de Vogelwerkgroep in vele opzichten een goed jaar. Een jaar ook, dat de steeds verder gaande afbrekking te zien gaf van onze laatste resten natuur.

Gelukkig valt er nog veel te genieten. Soms doen de uitkomsten van inventarisaties je de verzuchting slaken: "wat een geluk dat er nog zoveel is!" Laten we niet uit het oog verliezen dat wat er is een fraaije afspiegeling is van de natuur die we verloren hebben. Door het verdwijnen van hun biotopen zijn de vogels gedwongen zich te concentreren in steeds kleinere gebieden. In soorten en aantallen manifesteert zich reeds een sterke achteruitgang. Meer dan ooit, is het nu van het grootste belang ons cijfers te verschaffen. En daarom zullen we ook in 1972 de schouders eronder zetten en weer inventariseren, (nestkasten) controleren en waar nodig adviseren.

Er is nog veel, heel veel te doen. Maar vele handen.....!

Wij wensen U prettige kerstlagen en een voorspoedig 1972.

Red.

Redaktie

K. ten Haken
E.P. Kleop
Dr. Rijnja

Typewerk

H.P. Vos
A.J. Vos-Bos
T.F. Rijnja

Inhoud:

1. Relaktioneel
2. Programma en bestuursmededelingen
3. Uit het jaarverslag v.h. G.N.R.
4. Zwarte specht
5. vervolg
6. Avondcontroles nestkasten
7. vervolg
8. vervolg
9. Nestities
10. Streckplan en grensweg
11. Broedvogels kwekerij Jurissen
12. vervolg
13. Gecikust-commissie; Com.Z.Flevoel.
14. Cetti's zanger; Postvogels
15. Nestkasten Hilverbeek
16. vervolg
17. vervolg
18. Trekvogels à la crème
19. vervolg
20. Waterwiltelling; Avif.v. Midden-Nederl.
21. Veldwaarnemingen
22. Op de drempel; inhoud

avifauna van Midden-Nederland

onder redactie van: W. F. Alleyn • L. M. J. van den Bergh • S. Braaksma • Mr. Th. J. F. A. ter Haar
D. A. Jonkers • H. N. Leys en Drs. J. van der Straaten
van Gorcum Assen

avifauna van Midden-Nederland

ISBN 90 232 0926 5

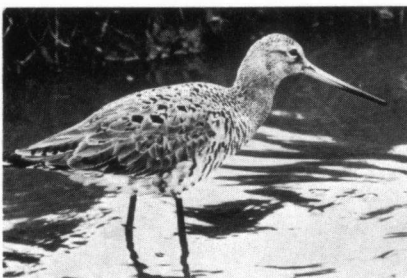
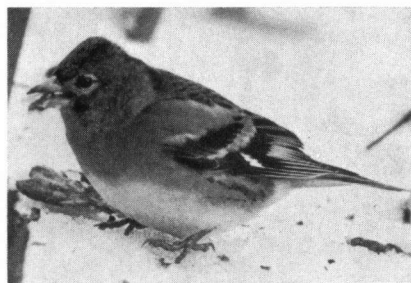
560 pag., rijk geïllustreerd, 4 uitsl. kaarten. Prijs: f 45,00 geb.

Half december verschijnt de Avifauna van Midden-Nederland. In dit werk wordt uitvoerig ingegaan op het voorkomen en de verspreiding van alle tot op heden in Midden-Nederland waargenomen vogelsoorten.

Het boek is tot stand gekomen dankzij zeer nauwkeurig inventarisatiewerk van tientallen vak- en amateurornithologen.

Het waarnemingsgebied bestaat uit een aantal aan elkaar grenzende, sterk gevarieerde, maar voor het midden van ons land representatieve landschapstypen. Het omvat de gehele provincie Utrecht, het Gooi, de Alblasserwaard, de Vijfheerenlanden, de omgeving van Culemborg en een deel van de Veluwe ten zuiden van Ede. De inventarisaties zijn verricht door $\pm$ 50 deelnemers. Twintig medewerkers hebben zich gezet aan de beschrijving der soorten aan de hand van de inventarisatierapporten en andere gegevens, waarbij dankbaar gebruik is gemaakt van waardevolle inlichtingen van jachtopzieners, boswachters en andere plaatselijke vogelkenners. Alles bijeen hebben ruim 150 mensen hun steentje bijgedragen. Als extra bijzonderheid zij vermeld, dat van ruim 40 broedvogelsoorten een verspreidingskaart wordt opgenomen van het exacte aantal broedparen in de periode tussen 1967 en 1970. Bovendien bevat het boek een 65-tal verspreidingskaarten, waarop het aantal broedparen is uitgedrukt in dichtheden per 100 ha, gespecificeerd in een negental classificatie-eenheden. Ook dit type verspreidingskaarten illustreert een momentopname, gebaseerd op uitvoerige inventarisatie-gegevens, verzameld tussen 1967 en 1970.

Bij de soortbeschrijvingen wordt in de meeste gevallen uitvoerig ingegaan op de huidige algemeenheid (c.q. zeldzaamheid) van de soort. Hier-

bij worden „historische” gegevens, voor zover bekend, vergeleken met het huidige voorkomen en worden daaruit conclusies getrokken over eventuele toename of achteruitgang van bepaalde soorten. Zeer veel aandacht wordt ook besteed aan zogenaamde voorkeursbiotopen, terwijl biotoopbeschrijvingen een belangrijk deel uitmaken van de toelichtende tekst bij de soortbeschrijvingen.

Het werk bevat bovendien veertig fraaie vogel- en biotoopfoto's.

Uit de inhoud:

Voorwoord van prof. dr. K. H. Voous.

Inleiding.

Overzicht van de medewerkers.

Verantwoording van de gevolgde werkwijze.

De landschappen van Midden-Nederland.

Overzicht van vogelcategorieën.

Overzicht van alle in Midden-Nederland waargenomen vogelsoorten.

Vogels als wegwijzers in het milieu.

Lijst van de belangrijkste geraadpleegde literatuur.

Register van Nederlandse en wetenschappelijke namen.

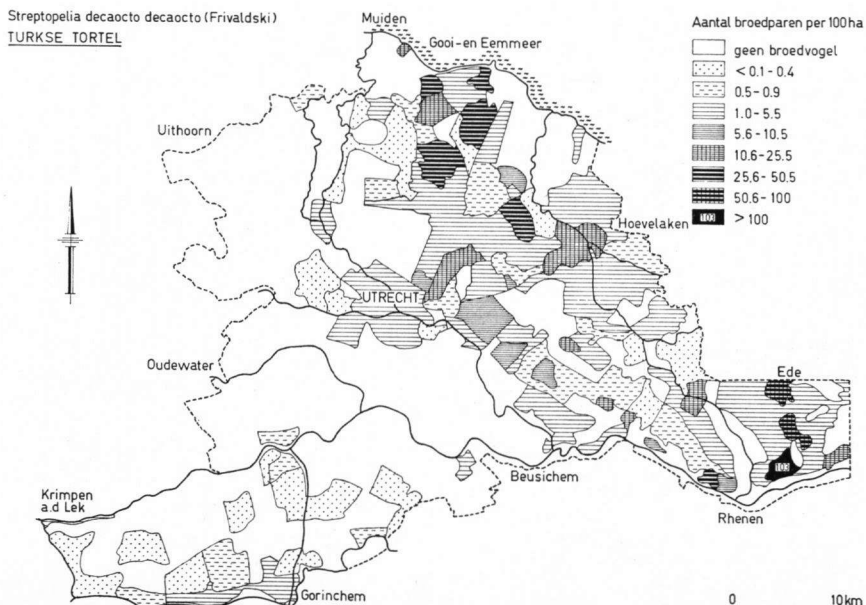
Proeve van soortbeschrijving

Turkse tortel - *Streptopelia decaocto decaocto* (Frivaldski)

In Midden-Nederland thans talrijke broedvogel met ca. 4850 broedparen. In 1963 bedroeg het aantal broedparen hier ca. 800 (Leys, 1964). Met welk een explosieve kracht de Turkse tortel zich sedert 1900, waarschijnlijk door een verandering in de broedoecologie, in steeds sneller tempo in noordelijke richting over vrijwel alle Europese landen heeft uitgebreid, wordt uitvoerig beschreven in vele publicaties o.a. Leys (1964).

De soort werd waarschijnlijk in 1947 bij Gasselte in Drenthe voor het eerst in Nederland waargenomen (brief A. Jongsma). In de winter van 1948/1949 werd de Turkse tortel aangetroffen bij Harderwijk, alwaar zij in 1949 tot broeden kwam (Brief Tjittes).

Hoewel deze plaatsen buiten het onderzochte gebied van Midden-Neder-

land vallen, worden ze hier genoemd voor de volledigheid, omdat reeds in 1950 op diverse andere plaatsen in Nederland (Oldebroek, Musselkanaal en Oostvoorne) maar ook in Soestdijk deze vogel met vrij grote zekerheid broedend werd geconstateerd.

In 1951 werd een broedgeval vastgesteld te Soest.

In 1952 broedgevallen te Amersfoort (2 paren), Baarn (1 paar), Soest (1 paar) en Elst (1 paar). In 1953 en 1954 nam het aantal broedparen in deze plaatsen vrij sterk toe, doch nieuwe broedplaatsen werden niet bekend. In 1955 volgen dan bovendien de gemeenten Ede en Wageningen met reeds 10 à 15 broedparen.

Omstreeks 1956/1957 broedden er in Midden-Nederland reeds tenminste 70 paren. In steeds sneller tempo verspreidt de Turkse Tortel zich dan over diverse dorpen en steden op de Utrechtse Heuvelrug. Waar de soort zich eenmaal gevestigd heeft, blijft hij en het aantal broedparen neemt er geleidelijk toe. In 1958 volgen dan Laren en Veenendaal; 1959 Blaricum; 1960 Huizen, de Bilt en Rhenen; 1961 Naarden en Bussum; 1962 Muiden, Loenen en misschien Hoogland; 1963 Hoogland, Woudenberg en waarschijnlijk ook Driebergen en Zeist. Tussen 1964-1965 verschijnt de Turkse tortel als broedvogel meer en meer aan de west- en ooststrand van de Utrechtse Heuvelrug alsmede in de gemeente Ameide. Na 1966 vestigt de soort zich in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden, terwijl op en langs de Utrechtse Heuvelrug een vrij sterke areaalopvulling plaats vindt, gepaard gaande met een sterke toename van het aantal broedparen. Thans (1968-1970) broeden er in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden ca. 50 à 70 paren, hetgeen iets meer is dan 1 % van de totale broedpopulatie in Midden-Nederland.

De Turkse tortel is een typische „cultuurvolger“, hetgeen inhoudt, dat hij sterk afhankelijk is van de mens en zijn bewoning. Ook het voedsel, dat hij verlangt, is juist rijkelijk aanwezig in die omgeving.

In de meeste gevallen zijn dit dan plaatsen waar veel kippen- en/of eendfokkerijen zijn, maar ook terreinen met graansilo's, korenmolens, graanopslagplaatsen en overslagbedrijven worden veel door deze vogels bezocht. Op dergelijke plaatsen (o.a. Wageningen, Woudenberg en Amersfoort) wordt het gehele jaar gefourageerd, terwijl tussen augustus en maart hier thans concentraties kunnen optreden van 1000 à 2000 vogels. Opvallend is daarbij, dat wanneer de Turkse tortels vrij in en uit kunnen vliegen (bijv. door de open ramen) zij de spanten in de loodsen als slaappleats gebruiken. Bovendien zijn slaappleats bekend van enkele tientallen tot vele honderden vogels in beschutte coniferenbosjes, met klimop begroeide muren, in kippenhokken en korenmolens.

Het broeden van de soort geschiedde tot ca. 1960-1963 vooral in de naaste omgeving van menselijke bewoning, in villadorpen, stadsparken, bij boerderijen met veel „evergreens“ en andere boomsoorten, kerkhoven en dergelijke plaatsen. Thans echter wordt de soort in toenemende mate ook als broedvogel waargenomen in de bossen op de Utrechtse Heuvelrug en zelfs in broekbosjes in het Vechtplasseengebied en sommige boomgaarden en griendbosjes bij Wageningen en Neerlangbroek.

Zeer interessante gegevens zijn door het ringonderzoek verkregen. Op een slaappleats bij Wageningen werden tussen 1963 en 1970 ca. 4000 Turkse tortels geringd. Hoewel vele terugmeldingen afkomstig zijn van de ring-plaats zelf of op enkele kilometers hiervandaan, werden vele tientallen vogels teruggemeld uit Denemarken, Noorwegen (Oslo), Zuid-Zweden, Engeland, West-Duitsland, Ierland (Sligo), België en Frankrijk (Parijs en o.a. Brest). Hieruit blijkt duidelijk, dat deze soort tijdens zijn zwerftochten naar geschikte biotopen zeer grote afstanden kan afleggen en nog steeds zijn broedareaal uitbreidt en opvult. Zie voorts de beschrijving van de Indische lachduif (*Streptopelia risoria*).

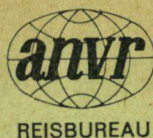
W. RING

KANTOORMACHINES - KOPIEERINRICHTING

EERSTE KLAS REPARATIE-INRICHTING
VOOR ALLE KANTOORMACHINES

UW STENCILWERK TOT IN DE . . . . . VERZORGD.

HAVENSTRAAT 49 - BUSSUM
TELEFOON 1 61 28 (02159)
B.G.G. 1 68 65

REISBUREAU

**DE JONG
SUNTRAVEL**

Poststraat 6 Bussum
(achter postkantoor Huizerweg)
Tel. 02159-19656 17200

*Of U nu naar de Marismas in Zuid Spanje,
de Camarque in Frankrijk, of de Galapagos
eilanden wilt, bij ons krijgt U optimale service.*

Voor Uw vlieg-, trein-, autocar-, of
privéreizen.

Vlietlaan 30, Bussum

AANGESLOTEN BIJ HET ZIEKENFONDS — TEL. 3 06 15
Verrekijkers - Op uw nieuwe bril een vol jaar garantie.

**KUNSTSCHILDERSMATERIALEN
HUISSCHILDERSVERVEN
BEHANG
SCHILDERIJLIJSTEN
EN
ZONWERING
VOOR BINNEN EN BUITEN
ZIJN TE ZIEN EN TE KOOP
BIJ „SIMON”**

Fa. v. d. BRINK
Raadhuisstraat 27
BUSSUM
02159-1 43 68

voor losse bloemen
kamer- en tuinplanten

bloemisterij
gerard lamaker
boomberglaan 71a
telefoon 429 63
hilversum

breng eens een bezoek aan onze kwekerij!

*Al uw natuurboeken
speciaal op het gebied van*

VOGELS

bij

Boekhandel Wilhelmina

Landstraat 33b Bussum
Telefoon (02159) 13103